

*PADÁ
HVĚZDA
NĚCO
SI PŘEJ

RUTH FRANTIŠKA BLAŽKOVÁ

● — pointa

Loutky

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.pointa.cz
www.albatrosmedia.cz

Ruth Františka Blažková

Loutky – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2025

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

LOUTKY

LOUTKY

RUTH FRANTIŠKA BLAŽKOVÁ

věnováno mým bratrům,
Eliášovi a Nathanovi

*Na paměť mléka crčícího
se skal až do konvic,
na paměť biče, který šlehá
tam, kde je něha, kde je něha,
narovnej hřbet, má malá kniho
a dýchej z plných plic.*

Jiří Orten, Ohnice

MARKUS

1945, PRAHA

Dveře našeho bytu za mnou hlasitě práskly. Zvuk se rozlehl všemi patry domu a já se na okamžik bázně přikrčil, jako bych se bál, že mě někdo okřikne. Naklonil jsem se nad zábradlí a pohlédl dolů. Všude bylo ticho. Chvilí jsem se ani nepohnul. Vzpomínal jsem na všechno, co se v tomhle domě stalo. Na radost, která tu kdysi byla. A na ty, kteří už tu nejsou.

Tok mých myšlenek i okolní klid přerušily kroky a veselé hlasy. Poznal jsem, kdo přišel, ještě než jsem ho mohl vidět. Byl to Kurt, ale nebyl sám. Kolem pasu držel vysokou dívku, která se něčemu pobaveně smála. Znovu jsem se napřímil a rychle jsem začal přemýšlet, jestli mám jít za nimi, nebo se radši vrátit. Dokonce jsem se otočil, ale pak pronesl větu, která ve mně probudila známou vlnu vzteku.

„Ne, já bydlím ještě o patro výš. Tady dřív bydlela jedna rodina špinavých Židáků.“

Neslyšel jsem, co mu ta dívka odpověděla, vnímal jsem jen ten nenáviděný hlas. Bezmyšlenkovitě jsem zatahl ruce v pěst a rozběhl se ze schodů.

Trochu jsem zvolnil až ve druhém patře a dál jsem pokračoval krokem. Kurt se zarazil, když mě spatřil, a vteřinu na mě překvapeně zíral. Všiml jsem si jeho zaváhání a musel jsem se usmát. Ten kretén ani po tolika letech nevěděl, jak se mnou mluvit. Moc dobře jsem znal jeho dilema. Máme se rovnou pohádat, nebo aspoň předstírat kamarádkou zdvořilost, kterou od nás očekávali naši rodiče?

Ale já věděl, co dělat. Tentokrát ano. Rozpráhl jsem se a vrazil mu pěstí. Vlastně jsem si nebyl jistý, proč jsem ho praštil zrovna teď. Možná proto, že znovu vyvolal vzpomínky na minulost. Na Nathana. Nebo za to mohla chladná lhostejnost, se kterou o tom všem mluvil.

Dívka vykřikla a chtěla ho podepřít, ale ve spěchu zakopla, a nakonec musel zachytit on ji. Kurt vzhlédl a podíval se mi zpřímá do očí. Něco mi tím pohledem chtěl říct. Něco důležitého. Něco, co nemohl nebo nedokázal vyslovit. V hloubi duše jsem tušil, co to je, ale než jsem si to stihl uvědomit, prostoupil okolní vzduch ječivý hlas sirény.

Bylo mi sice jasné, že neohlašuje žádný nálet, a Kurt to věděl stejně dobře jako já, ale ta prchavá chvilka porozumění byla pryč ještě dřív, než jsem ji stihl zachytit.

Do křiku sirény a dívčinych zmatených otázek pronikl vysoký dívčí hlásek: „Markusi? Markusi, já se bojím!“ Marie. Rázem jsem zapomněl na Kurta a na všechno, co se právě stalo, a rozběhl jsem se vzhůru. Má pětiletá sestra seděla uprostřed schodů přímo v místě, kde se stáčely, a oči měla vytřeštěné hrůzou.

Popadl jsem ji do náruče a odnesl ji zpátky do bytu. Rád bych ji postavil na zem, ale věděl jsem, že nemůžu. Bála se sirén a nemělo smysl jí vysvětlovat, že nám nic neudělají.

„Už letí!“ vykřikl nadšeně Michael, který letadla nedočkavě vyhlížel z okna. Otočil jsem se k němu.

A v tu chvíli se to stalo.

Svět se zatřásl. Vzduch naplnil prach. Sklo se roztříštilo.

Michael padl k zemi jako podřatý. Aniž bych si to uvědomoval, pustil jsem Marii, ale ona se mě držela pevně jako klíště. Vrhł jsem se na zem vedle Michaela. Ze spánku, kam ho zasáhl úlomek cihly, se mu řinula rudá krev. Chtěl jsem ten nekonečný proud zastavit. Chtěl jsem, aby se nic z toho nestalo. Chtěl jsem zvrátit čas. Zatřásl jsem s ním. Jednou. Dvakrát. Třikrát. Nedokázal jsem přestat. Musel se přece probudit! Musel! Musel! Přece se musel probudit. A přesto jsem věděl, že nemusí. Nemůže. Neprobudí.

Hleděl jsem na mrtvé tělo svého bratra, které teď připomínalo starou dětskou hračku, navždy odhozenou loutku.

GABRIEL

1942, DRÁŽDANY

Studený listopadový vítr mě tvrdě šlehal do kůže. Ze všech stran mě míjeli neznámí lidé s lhostejnými výrazy. Kdo o mě vůbec zavadil pohledem, uhnul, hned jak si všiml žluté hvězdy na mém kabátě.

Bylo mi to jedno. Zajímala mě jedna jediná osoba na celé planetě. Hleděla na mě stejně upřeně jako já na ni. Stála tam a visela na mě očima, ze kterých se vylévaly potoky slz. Nesnášel jsem, když brečela. Zvlášť proto, že jsem s tím nemohl nic dělat. Aspoň to jsem celé ty roky tvrdil sám sobě. Ale pravda byla, že jsem něco udělat mohl. Mohl jsem jí ušetřit tolik slz. Všechno by se stalo jinak, kdybych ji tehdy dokázal opustit.

Seděli jsme na trávě hned u řeky, která téměř neslyšně plynula jako život za vlahých letních večerů. Prsty jsem cupoval jetelový lístek, jako by to byl on, kdo za všechno mohl. Doufal jsem, že mi pomůže, ale nic mi nemohlo pomoci vyslovit to, co jsem podle mého názoru musel.

„Musíme se přestat vídat.“

Nevzhlédl jsem, přesto jsem cítil, jak se na mě upřeně zahleděla. Nechtěl jsem vidět její oči. Ty oči, které by dokázaly za jedinou vteřinu změnit moje rozhodnutí.

„Stalo se něco?“ zašeptala, jako by mým slovům nemohla uvěřit. Jako by doufala, že mi špatně rozuměla. Přál jsem si, aby to tak bylo.

„Nechci...“ Slyšel jsem, jak po tom slově zatajila dech. „Nechci ti zničit život,“ dodal jsem rychle. Hluboký výdech. Úleva? Proč ale nic neříká? Proč proboha mlčí?

Stále jsem si zakazoval na ni pohlédnout. Položila mi ruku na rameno. Ani jsem se nepohnul.

„Nedělej to,“ promluvila nakonec. Neplakala, neprosila, nezlobila se. Jen to prostě vyslovila. Jako by se mě snažila přesvědčit, že tak to bude nejlepší. „Já vím, že to nechceš udělat.“

„Nezáleží na tom, co chci,“ odpověděl jsem s přemáháním. „Záleží jen na tom, abys byla šťastná.“

Jako bych cítil její úsměv. Jako bych slyšel slova, která ani nemusela zaznít.

„Možná bys teď byla šťastná, ale časem bys toho určitě litovala. Chápeš, co všechno bys kvůli mně musela obětovat? Jak moc je to nebezpečné?“

„Na tom mi nezáleží.“

„Ale mně jo!“ odporoval jsem už o něco pevněji, jenže hlas se mi roztrásl, když pomalu stáhla ruku z mého ramene. Už jsem to nevydržel. Musel jsem pevně zavřít oči, abych se na ni nepodíval.

„Jenže já to pro tebe chci všechno obětovat. Pro tvůj úsměv, pro tvoje oči, pro každou chvíli, kdy jsme spolu.“

„Proč jsi tak tvrdohlavá?“ pokusil jsem se zeptat, ale vyšlo ze mě pouhé: „Proč...“

„Protože tě miluju.“

Ta tři slova naplnila vzduch. Jako by zaznívala ze všech stran. Lehkým šepotem, který se větrem nesl kolem. A pak jsem na ni pohlédl.

Kdybych to tehdy dokázal, kdybych se na ni nepodíval, kdybych se neztratil v jejích očích tak jako tisíckrát předtím i tisíckrát potom. Možná... možná by to všechno dopadlo jinak. Nestála by teď za oknem malého bytu na náměstí Neumarkt. Netopila by se v slzách a nesledovala by, jak odcházím. Nezůstala by sama se dvěma malými dětmi. Odtrhla ode mě pohled a zvedla do náruče zlatovlasou holčičku. Zamávala mi. Byla zvyklá, že odcházím. Jenže rozdíl byl obrovský. Zatím jsem se vždycky vrátil. Jak jsem to vůbec mohl udělat? Nejdřív jsem jí zničil život, a teď ji ještě opustím?

Bylo to, protože jsem ji taky miloval? Protože jsem ještě věřil, že zlo nemůže zvítězit?

NATHAN

1941, PRAHA

Ten den to všechno začalo. 26. prosince 1941.

Byl to ten nejhorší dárek k Vánocům. Nebo k Chanuce? My jsme doma stejně neslavili ani jeden z těch svátků. Máma tvrdila, že v Boha přestala věřit, když při autonehodě zemřel Samuelův a Rebečin tatínek. My děti jsme po ní tenhle názor slepě převzaly, ale já vždycky věděl, že Bůh existuje, že tam někde je. Jako bych ho cítil, jen jsem ten pocit nedokázal popsat.

Ale zpět k tomu zimnímu dni. Myslím, že si ho budu pamatovat po celý zbytek života. Jenže abyste pochopili proč, musíme se vrátit na začátek.

Tím dnem to totiž ve skutečnosti nezačalo. Ne úplně. Ten den jsem si to jen poprvé pořádně uvědomil.

To plíživě zlo se vztyčenou pravicí, co proniklo do mysli lidí a udělalo z nich zrůdy.

Tu všepohlcující temnotu, která na prach ničila srdce, duše i životy.

Ten strach, který vraždil.

Ve skutečnosti to všechno začalo v létě roku 1930, kdy jsem se narodil. V Praze.

Syn české Židovky a berlínského Němce, který mou mámu vyměnil za pokroucený černý kříž a plamenné projevy Adolfa Hitlera.

Měl jsem dva nevlastní sourozence. Samuel byl o deset let starší a Rebeka o sedm, takže by se dalo předpokládat, že jsem byl rozmazlovaný a šťastné dítě.

Svým způsobem to byla pravda. Měl jsem bratra, který mě chránil a zasvěcoval do života, sestru, která se o mě starala, mámu, která mě milovala ze všech nejvíc, a hlavně toho nejlepšího kamaráda pod sluncem. Markuse Körbera.

Markus byl stejně starý jako já. Tedy skoro. Byl asi o dvě hodiny starší, ale na tom už nezáleželo. Stejně jsme narozeniny vždycky slavili spolu.

Až do našich devátých narozenin.

Ten rok totiž nebylo co oslavovat.

Znovu jsem si po sobě přečetl všechno, co jsem zatím napsal, a přitom jsem přesvědčoval sám sebe, že se mi neklepou ruce. Pořád jsem si nebyl tak úplně jistý, jestli o tom všem vůbec chci psát. Jestli se k tomu všemu chci vracet.

Pohled mi spočinul na několika slovech, která jako by v textu zářila rudou barvou.

To zlo.

Tu temnotu.

Ten strach.

HANNELORE

1938, DRÁŽĎANY

Tiše jsem za sebou zavřela zadní dveře naší vily a ve stínu keřů jsem se opatrně kradla na samý konec zahrady. Snad si rodiče nevšimnou, že neležím v posteli s bolestí hlavy, ale naopak jsem utekla oknem.

Čekal na mě u branky s širokým úsměvem a veselým leskem v očích. Přikrčila jsem se za stromem a sledovala, jak tam stojí s rukama v kapsách a pohledem prohledává okolní tmu. A pak se mu oči rozzářily a začal si prohlížet dub, za kterým jsem se schovávala. Nejspíš zahlédl lem mého světlého kabátu.

Gabriel pár minut přešlapoval na místě, pak se podíval na hodinky, povzdechl si a z náprsní kapsy vytáhl malou květinu. Vesele zamrkal mým směrem a položil ji na sloupek u branky. Otočil se a předstíral, že odchází. Se smíchem jsem se za ním rozběhla, když vtom jsme oba ztuhli uprostřed

pohybu. Strnule jsme hleděli na jasné světlo dole ve městě. Instinktivně jsem Gabriela pevně chytla za ruku a s vytřeštěnými očima jsem přihlížela požáru.

Stáli jsme tam, drželi se za ruce, sledovali děsivé světelné efekty a mezi námi byla kovová branka.

Gabriel se ke mně otočil, a když si všiml, že pláču, začal mi rychle stírat slzy z tváře. „Nebreč, prosím, nebreč, vždyť víš, jak nesnáším, když brečíš.“

Přikývla jsem, ale ten proud nebylo možné zastavit. „Proč to pořád dělají? Copak to nikdy neskončí?“

„Já nevím, ale víc mě bolí, když tě vidím plakat.“

Trochu jsem se usmála a vzhledla k němu. Byl tak vysoký! Sahala jsem mu sotva po ramena, za to ale mohla spíš moje výška než ta jeho.

Pohládl mě po vlasech a políbil na čelo. „Tak vidíš.“

Prošla jsem brankou a ruku v ruce jsme vyrazili do tmy.

Hořela synagoga. Hořela a nikdo se ji nepokoušel uhasit. Dav kolem nás, který požáru přihlížel, se dělil na dvě skupiny: těch, kteří byli rádi, že se synagoga hroutí v pekelném žáru, a těch, kteří se pohoršovali nad tím, že ji někdo zapálil.

Zvedl se mi žaludek. Jednak z toho, jak do výšky šlehalý plameny, a taky z lidí, kteří se na ně dokázali dívat s úsměvem na rtech.

Vedle mě se ozvalo tiché syknutí. Nehty jsem zarývala Gabrielovi do předloktí.

„Promiň,“ rychle jsem povolila sevření.

Ani se na mě nepodíval, v očích se mu odrážela záře ohně a leskly slzy.

„Pojď odtud,“ táhla jsem ho pryč. „Prosím, pojď.“

Myslím, že vůbec nepostřehl, jak do něj strkám, jen slyšel můj hlas a šel za ním.

Očima ale stále hleděl do náruče načervenalého zla.

LOLA

1958, DRÁŽDANY

Zastavila jsem se a vyčerpaně se opřela o zeď. Jen na chvíli zůstanu stát, abych si odpočala. Můj dech se v ledovém vzduchu okamžitě měnil na obláčky páry.

Po chvíli jsem se uklidnila a pomalu jsem se usmála. Rozhlédla jsem se kolem sebe. Nade mnou vybíhaly strmé schody a dolů zatačel prudký kopec, který jsem právě vyšla. A všude bylo ticho a klid.

Udělala jsem pár kroků k rezavé brance a pomalu ji otevřela. Přesto hlasitě zavržala. Znovu jsem se vyděšeně rozhlédla, ale zdálo se, že si mě nikdo nevšiml. Všichni byli zalezlí doma, schovaní pod teplou dekou a svět viděli jen skrz zavřená okna. Já ne. Já měla zimu ráda.

Proklouzla jsem pootevřenou brankou do zahrady. Bylo to opuštěné místo. Zarostlé stromy a keři a plné spadaneho listí, které na zemi tvořilo hnědou břečku. Kromě mě sem nikdo nechodil. Obyvatelé domu, ke kterému patřila, se raději drželi v horní části zahrady, takže její konec připomínal spíš džungli. Nebyla jsem si dokonce jistá, jestli o existenci té malé branky vědí – bylo koneckonců zvláštní, že nikdy nebyla zamčená.

Vyšplhala jsem na starý dub a posadila se na svou oblíbenou větev. Sundala jsem si ze zad školní aktovku a vytáhla z ní knížku. Nevadilo mi, že je zima. Dokud nezačalo sněžit, chodila jsem sem každý rok. Napadlo mě, že letos jsem tu možná naposledy.

A proč jsem sem vlastně chodila? Z mnoha důvodů. Kvůli tichu, klidu a osvobozující samotě. A hlavně kvůli vzpomínkám. Bylo to zvláštní. Ačkoli tu moje sestra nikdy nebyla, právě tady jsem na ni nejčastěji myslela.

Dům, ve kterém jsme bydleli za války, už nestál a zbytek dětství jsem strávila tady. Tohle prostě bylo místo, kde jsem měla pocit, že je moje sestra se mnou. Tady jsem strávila první

dny bez ní. Tady jsem si ji usilovně snažila představit vedle sebe. Hrála jsem s ní hry, přestože tu nebyla. Mluvila jsem na ni, přestože mi nemohla odpovědět. Sice se říká *sejde z očí, sejde z myslí*, ale já na ni stále myslím i po třinácti letech.

Stín pětileté holčičky, který jsem si tenkrát vytvořila, tu stále byl. Jenže v tom byl právě ten problém. Už dávno jí nebylo pět, ale osmnáct. Jen já ji takovou neznala. Ani jsem nevěděla, jak teď vůbec vypadá.

Ale co to povídám. Musí přece vypadat stejně jako já. U dvojčat to tak bývá.

MARKUS

1945, PRAHA

Vůdce padl.

Velký černý nápis pod Hitlerovou fotografií jen potvrzoval to, co jsem předvídal už dávno – Třetí říše se od základů hroutila jako dům zasažený bombou. A teď mu spadla nosná stěna.

Seděl jsem na židli a na stole přede mnou ležely tři dny staré noviny.

...dne 30. dubna...

Třicátého dubna? To znamená, že Hitler umřel před pěti dny? Vlastně neumřel, přece *padl za Německo*.

...ve svém bojovém stanovišti v Říšské kanceláři, bojuje až do posledního dechu...

Bojuje do posledního dechu? S kým? Se svým vlastním strachem z blížící se prohry?

„Je právě sechš hodin,“ oznámil hlas z rádiového přijímače. *Sechš hodin?* To měl být vtip?

A vysílání pokračovalo česky. Z bytu pod námi, kde bydleli Novotní, se ozval radostný výkřik a i ve mně se vzedmula vlna radosti. Věděl jsem, že Vati by se mnou nesouhlasil. I když jsem

ho měl rád, nikdy jsem nemohl sdílet jeho nadšení pro Třetí říši. Pro Německo. Vždyť jsem byl Pražák! Neviděl jsem rozdíl mezi Čechem, Němcem a Židem. Ani jsem ho nechtěl vidět. Vati tvrdil, že jsme vyvolený národ, který musí zvítězit. Tak jak to, že za ten národ odjel bojovat a nikdy se nevrátil? Nikdy už se nevrátí. Jak jsme mohli být něco víc než ti, co nás porazili? A copak jsem já byl něco víc než Klárka Novotná? Mein Gott, copak jsem byl víc než Nathan?

Nathan.

Jestli tohle šílenství konečně skončí, Nathan se vrátí.

Doufal jsem v to.

Věřil jsem v to.

Protože jsem si nemohl připustit, že by to mohlo být jinak.

GABRIEL

1942, HELLERBERG

Nás, židovské zaměstnance firmy Zeiss Ikon, a naše rodiny (tedy poslední Židy v Drážďanech) odvedli do tábora Hellerberg. Až na mou rodinu. Ta zůstala v bezpečí, protože nebyli Židé. Vlastně holky byly napůl, ale prozradit to mohly jediné jejich oči. Vlasy totiž měly po mamince. Hannelore mě chtěla schovat, ale nemohl jsem jí přece dovolit, aby riskovala jen kvůli mně. Nechtěl jsem si hrát na hrdinu nebo tak, věděl jsem, že by udělala cokoli, abych nemusel pryč. Jenže já bych zas udělal cokoli, aby byla v bezpečí ona a holky.

I když, je v téhle době vůbec někdo v bezpečí? Teď uprostřed války?

A zvlášť když se ten někdo zapojuje do odboje! Pokoušel jsem se jí to rozmluvit, ale nemělo vůbec smysl se s ní na tohle téma bavit. Tvrdohlavější ženskou jsem v životě neviděl.

„Jako by nestačilo, že jsou tvoje děti napůl Židi, musíš ještě riskovat svůj život i ten jejich,“ říkal jsem jí snad stokrát. Od-

povídala mi, že přece stejně nemůže dělat nic nebezpečnějšího než ukrývat Židy, takže na tom nezáleží.

Jen jsem krčil rameny a říkal to, co jsem v takových debatách opakoval vždy, když mi došly argumenty (a to se vzhledem k povaze mé protivnice stávalo docela často). Že mě tehdy měla opustit a vdát se. V hlavě jsem slyšel její smích i odpověď: *Za nějakého esesmana, ne?*

„Hej, Gabrieli!“ vytrhl mě ze vzpomínek Danielův hlas vycházející zprostřed hloučku u stolu. „Pojď si s náma zahrát karty.“

Život tady v Hellerbergu nebyl žádný med. Ale lepší žít tady než nežít.

Bylo tu šest kasáren a jeden společný barák. V každé místnosti spalo kolem šestnácti lidí. Taky tu bylo krejčovství, obuvnictví, a dokonce kadeřnický salon, takže to opravdu vypadalo, jako bychom tu měli malé město. Kdyby tu bylo víc místa.

Někteří kluci pořád opakovali, že jsme na dobrém místě v porovnání s Polskem. Jenže co je doopravdy v Polsku? Nechtěl jsem věřit tomu, co se povídalo, ale na druhou stranu, proč by si to někdo vymýšlel?

Možná je ale lepší otázka: proč by to někdo dělal?

HANNELORE

1938, DRÁŽĎANY

Od toho dne, kdy jsme s Gabrielem přihlíželi požáru synagogy, jsem se cítila divně. Možná proto, že odvezli tolik nevinných lidí pryč, možná kvůli těm střepům a kapkám krve na ulicích.

Ale já v hloubi duše věděla, že s tím to nesouvisí, protože divně mi bylo už nějakou dobu předtím, jen jsem si to neuvědomovala. Když mi to o pár týdnů později došlo, řekla na to matka pouze tři slova:

„Musíš se vdát.“

Jenže to nešlo, a tak jsem jí to také řekla. Na to zareagoval otec otázkou:

„Chceš říct, že po tom, co tě přivedl do jiného stavu, si tě nechce vzít?“

„Ne, chci tím říct, že si mě *nemůže* vzít.“

„A proč by si tě nemohl vzít?“

„Protože je Žid.“

Matka si přitiskla ruku na ústa a otec konečně zvedl oči od novin.

Další tři slova. Vznášela se ve vzduchu jako černý mrak a my o nich museli přemýšlet.

Podle Norimberských zákonů, vydaných v roce 1935, nesměli Židé uzavírat manželský svazek s árijci.

Zavládlo nepříjemné ticho, které otec přerušil tak tichým hlasem, jako by mi nevěřil ani nos mezi očima.

„Žid? Otec mého vnoučete je špinavý Žid?“

„Ne,“ odpověděla jsem klidně a jemu se zjevně ulevilo. Pak ale mírně zrudl, když jsem se vztyčenou hlavou dodala: „Žid je, ale ne špinavý.“

„Moje dcera se nebude stýkat s Židem!“

„Tak budu bez otce. Radši než aby bez něj bylo moje dítě!“

Večer jsem z toho domu odešla, opustila jsem ty chladné zdi a vysoké stropy, a šla za sestřinou kamarádkou Annou. Bydlela ve velkém bytě na náměstí Neumarkt se svým mužem Hansem, který byl Gabrielův nejlepší kamarád. Takže jsem věděla, že mi pomůžou.

NATHAN

1939, PRAHA

Ležel jsem na posteli a bylo mi horko. Rebeka tvrdila, že když má člověk teplotu, je to normální. Teď už byla ve škole a Samuel taky, máma ve vedlejší místnosti poslouchala rádio. Snažil jsem se číst, ale tentokrát mě ani Léon Clifton nedokázal zabavit.

Za oknem padal sníh a já se v něm toužil ochladit. Třeba si máma nevšimne, když potichu vstanu a otevřu okno. Pokusil jsem se o to a zamotala se mi hlava. Chytil jsem se stolu, došel k oknu a povolil kličku.

Roztřásl jsem se. Možná to bylo tou teplotou, možná chladným březnovým vzduchem. Možná to bylo kolonou vojenských aut, která projížděla vánicí dole na ulici. Hleděl jsem na zasněžený obrázek Prahy a pode mnou strojeně maširovali vojáci. Vzbudili ve mně strach a zároveň touhu si hrát. Přece jenom jsem byl osmiletý kluk a poprvé v životě jsem viděl živého vojáka s opravdovou pistolí. Tehdy jsem ještě nemohl tušit, jak moc budu tohle spojení nenávidět.

Máma přiběhla z vedlejší místnosti a snažila se mě odtrhnout od okna, od zimy, od vojáků, od zla. V očích měla slzy a tvář mokrou.

Na rozloučenou jsem vojákům zamával. Někteří lidé dole na ulici jim taky mávali, ale tak podivně strnule.

Bez radosti.

Bud' s pravicí rovně vztyčenou, nebo s rukou zaťatou v pěst.

MARKUS

1945, PRAHA

V ruce jsem držel knihu, ale nedokázal jsem se na ni soustředit. Možná jsem jen od ledna, kdy zavřeli školy, přečetl tolik knih, že mi to stačí na několik let dopředu. Možná to bylo tím, že vedle mě seděla Marie a ani na chvíli nezavřela pusu. Nebo proto, že k nám každou chvíli směrem od budovy rozhlasu dolehl výstřel.

Kolem půl jedenácté začala k rozhlasu přijíždět auta plná německých vojáků a od té doby už se asi dvě hodiny bojovalo.

Někdo zabušil na dveře. Konečně jsem odložil knížku, kterou jsem stejně nečetl, a šel jsem otevřít. Za dveřmi stál kluk jen asi o tři roky starší než já a na sobě měl uniformu SS. Spadla mi brada. Vytřeštil jsem oči. Stál jsem tam jako vytesaný z kamene a čekal. Až něco řekne. Nebo se aspoň pohne. Možná jsem se bál, že vytáhne pistoli a začne po mně střílet. Otevřel pusu. Slova ze sebe vychrlil tak rychle, jako by ho páčila na jazyku.

„Znal jsi Rottovy?“

Trvalo mi asi minutu, než jsem pochopil, na co se mě ptá. V životě by mě nenapadlo, že se mě esesák bude ptát na židovskou rodinu. Pomalu jsem přikývl.

„Počkej,“ zamyslel se. „A nejsi ty náhodou Markus? Ten, kterýho Samuel pořád tahal z průšvihů? Nathanův nejlepší kamarád?“

Nathan. Něco se ve mně pohnulo. Odkud ten kluk zná Nathana? A jak je možné, že potom já neznám jeho?

„Kdes poznal Nathana?“ zeptal jsem se s nadějí, že třeba ví, co se s Nathanem dělo poslední tři roky.

„V životě jsem ho neviděl,“ řekl a já jsem si konečně uvědomil, kdo to je. „Ale je to můj bratr.“

LOLA

1958, DRÁŽDANY

Malá Simonka zavýskla, když mě už poněkolikáté porazila.

Simonka a její máma Hanka byly něco jako naše sestřenice, i když jsme pokrevně příbuzné nebyly. Hanka byla o třináct let mladší než máma a o osm starší než já. Dvanáctiletá Simonka byla jako má mladší sestra. Vlastně jsem nikdy nevěděla, odkud se tu Hanka a její dcera vzaly, ona sama o tom nikdy nemluvila a my se neptaly. Bylo mi šest, když se půl roku po konci války u našich dveří objevila těhotná dívka, které nebylo ani patnáct, a potřebovala pomoc. Věděli jsme jen, že nejspíš přišla z Československa a že německy mluvila plynně a téměř bez přízvuku.

A bylo to tu, Simonka mě zase porazila. Seděly jsme na lavici u okna, hrály karty a za sklem, jen pár centimetrů od nás, padaly na zem bílé vločky.

Když začala znovu rozdávat, podívala jsem se ven na sněhem pokryté domy osvětlené slabým zimním sluncem.

Ráda jsem se dívala z okna a občas jsem pozorovala i lidi v bytech přes ulici. Třeba ve druhém patře napravo bydlela postarší dáma, kterou jsem nikdy neviděla bez natáček, a v bytě pod ní zas malý chlapec neustále cvičil na piano.

„Pojď hrát,“ vytrhla mě ze zamyšlení Simonka. Roztržitě jsem se k ní otočila a zahleděla se na její dychtivý výraz v tmavě modrých očích. Kolem hlavy jí poskakovaly dva tmavě hnědé copy a tvář jí rámovaly uvolněné pramínky se spoustou malých kudrlinek.

Začaly jsme hrát a já samozřejmě prohrála. Ale to nevadí, přece se říká *šťěstí ve hře, nešťěstí v lásce*.

Takže *nešťěstí* ve hře musí znamenat *šťěstí* v lásce.

HANNELORE

1938, DRÁŽDANY

Dnes bylo 3. prosince, a to znamenalo *Den německé solidarity*.

A tak jsme si solidárně sedli kolem stolu a hráli karty, tedy já, Gabriel, Anna a Hans.

Německá Říše všude kolem nás slavila a my se jí za to do očí smáli. Anna a Hans byli v odboji, Gabriel byl Žid a já byla dcera důstojníka SS, která s tím Židem čekala dítě. Nemohla jsem si pomoci, mé myšlenky se už zase stočily k budoucnosti. Vzápětí jsme se nemohli a já se bála z Německa odjet. Nebo jsem prostě odjet nechtěla? Přece jenom to byl můj domov. Nebo aspoň to můj domov býval. Teď to byl domov antisemitů a vrahů.

Na druhou stranu jsem měla stejný strach v Německu zůstat. Nejvíc z toho jejich „vyobcování Židů“.

Ale to byl určitě nesmysl, ať už tím myslí cokoli. Nemůžou si s lidmi dělat, co chtějí! A nemůžou tím myslet nic *tak* strašného. Vždyť jsem ty lidi znala! Nebyli přece zlí. Chodili k nám na nedělní oběd a nosili mi dárky k narozeninám. Jen u toho na sobě měli uniformu s pokřivenými runovými S. Ale neměl na sobě nakonec každý nějakou uniformu?

Jen jsem uklidňovala sama sebe, protože v hloubi duše jsem věděla, že můžou. Kam odvezli všechny ty lidi 10. listopadu? Ten den, kdy byl ve vzduchu stále ještě cítit štiplavý pach kouře ze zapálené synagogy. Kdy byly ulice pokryté střepy z vymlácených výloh židovských obchodů a mezi tím sklem, které připomínalo zářící úlomky křišťálu, schly cákance krve. Cítila jsem, jak mě už zase začíná bolet hlava. Musím na to přestat myslet.

Na ruce mě zalechtal dotek. Gabrielovy prsty našly ty moje. Jakoby mimochodem. Dál si povídal s Hansem, který míchal karty, ale mě to okamžitě dokázalo uklidnit. Aspoň trochu.

A aspoň na chvíli. Položila jsem mu hlavu na rameno a on mě políbil do vlasů.

Můj otec tvrdil, že Židé jsou ti zlí a špatní. Asi je to částečně pravda, jistě jsou i zlí Židé.

Ale vím naprosto jistě, že jich není tolik jako zlých nacistů.

MARKUS

1945, PRAHA

„Je to můj bratr.“

Nathanův bratr!

„Určitě ten příběh znáš,“ pokračoval kluk s lebkou na čepici. „Má máma umřela, když mi byl rok, a táta se znovu oženil. Vzal si Ráchel, která už měla dvě děti z prvního manželství, Samuela a Rebeku. Táta se s ní rozvedl, když se dal k Hitlerovi, a Ráchel se i s dětma odstěhovala zpátky do Prahy. Psal jsem si pak celou tu dobu se Samem a teprve od něj jsem se dozvěděl, že byla Ráchel těhotná a že mám vlastně mladšího bráchu.“

Měl pravdu. Znal jsem ten příběh. A věděl jsem i víc. Třeba to, že ten kluk, co přede mnou stojí v příliš velké uniformě, se jmenuje Friedrich, ale každý mu říká Freundlich – kamarádský, nebo prostě Freund – kamarád.

Čím bylo ticho delší, tím bylo trapnější a já pořád nevěděl, co říct. V hlavě jsem měl úplně bílo, dokud někdo nezačal volat o pomoc. Ten hlas vycházel z kuchyně a nepatřil Marii.

„Voláme vše české na pomoc Českému rozhlasu, esesáci zde vraždí české lidi...!“

Jako na potvrzení zazněly výstřely.

Najednou jsem viděl jen tu uniformu.

„Co potřebuješ?“ zeptal jsem se hlasitěji, než jsem chtěl. Zaslechl jsem sestřiny kroky, ale to už stála vedle mě a s vykulenýma očima sledovala cizince.